

**ІСТОРІЯ СТАНОВЛЕННЯ
ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ
ДУХОВОЇ МУЗИКИ В КОНТЕКСТІ
НАЦІОНАЛЬНОЇ КУЛЬТУРИ
УКРАЇНИ ТА ЗАРУБІЖЖЯ**

**Ministry of Education and Science of Ukraine
Rivne State Humanitarian University
Department of wind and percussion instruments of RSHU**

**THE HISTORY OF FORMATION
AND DEVELOPMENT PROSPECTS OF WIND MUSIC
IN THE CONTEXT OF NATIONAL CULTURE
OF UKRAINE
AND ABROAD COUNTRIES**

The collection of scientific works

Vol. 9

**Rivne
2017**

**Міністерство освіти і науки України
Рівненський державний гуманітарний університет
Кафедра духових та ударних інструментів РДГУ**

**ІСТОРИЯ СТАНОВЛЕННЯ
ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ
ДУХОВОЇ МУЗИКИ В КОНТЕКСТІ
НАЦІОНАЛЬНОЇ КУЛЬТУРИ УКРАЇНИ
ТА ЗАРУБІЖЖЯ**

Збірник наукових праць

Випуск 9

**м. Рівне
2017**

УДК 788 : 008(063)

ББК 85.315.7

I – 90

Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації *серія KB № 19865-9665 P*Друкується за ухвалою Вченої ради Рівненського державного гуманітарного університету
(*протокол № 4 від 30 березня 2017 р.*)**Редакційна колегія:****Постоловський Р.М.**, Заслужений діяч науки і техніки України, член-кореспондент Академії соціальних і педагогічних наук, кандидат історичних наук, професор, ректор РДГУ, **голова редакційної колегії;****Апатський В.М.**, доктор мистецтвознавства, професор, Народний артист України, академік, член-кореспондент академії мистецтв України, професор кафедри дерев'яних духових інструментів Національної музичної академії України імені П.І. Чайковського, м. Київ, **заступник голови редакційної колегії;****Павелків Р.В.**, Заслужений працівник освіти України, академік Академії наук вищої освіти України, доктор психологічних наук, професор, перший проректор РДГУ, **заступник голови редакційної колегії;****Цюлюпа С.Д.**, кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри духових та ударних інструментів Інституту мистецтв РДГУ, **відповідальний секретар;****Посвалюк В.Т.**, доктор мистецтвознавства, професор, м. Київ;**Ян Романовський**, доктор наук, професор, м. Бидгощ, Польща;**Криштоф Камінський**, доктор наук, професор, м. Лодзь, Польща;**Нічков Б.В.**, доктор мистецтвознавства, професор, м. Мінськ, Республіка Білорусь;**Скороходов В.П.**, доктор культурології, професор, м. Мінськ, Республіка Білорусь;**Круль П.Ф.**, доктор мистецтвознавства, професор, м. Івано-Франківськ;**Богданов В.О.**, доктор мистецтвознавства, професор, м. Харків;**Карпак А.Я.**, доктор мистецтвознавства, професор, м. Львів;**Качмарчик В.П.**, доктор мистецтвознавства, професор, м. Київ;**Вербець В.В.**, доктор педагогічних наук, професор, м. Рівне;**Сверлюк Я.В.**, доктор педагогічних наук, професор, м. Рівне;**Вовк Р.А.**, кандидат мистецтвознавства, професор, м. Київ;**Гишка І.С.**, кандидат мистецтвознавства, доцент, м. Львів;**Прокопович Т.Ю.**, кандидат мистецтвознавства, доцент, м. Рівне.**Рецензенти:****Апатський В.М.**, доктор мистецтвознавства, професор, народний артист України, академік, член-кореспондент академії мистецтв України, професор кафедри дерев'яних духових інструментів Національної музичної академії України імені П.І. Чайковського.**Яремко Н.О.**, доктор мистецтвознавства, професор кафедри музичної фольклористики Львівської національної музичної академії імені М.В. Лисенка.**Історія становлення та перспективи розвитку духової музики в контексті національної культури України та зарубіжжя.** Збірник наукових праць. Випуск 9 / Упорядник С.Д.Цюлюпа. – Рівне: Волинські береги, 2017. – 216 с.

ISBN 978-966-416-489-1

У збірнику містяться результати наукових досліджень у жанрі духової музики, поєднані різні підходи дослідників до розкриття питань з історії виконавства на духових інструментах, створення духових оркестрів та перспективи їх розвитку, а також з методики викладання гри на музичних інструментах.

Подана проблематика, наукові статті містять корисну інформацію для викладачів, студентів, магістрантів, аспірантів та докторантів мистецьких вищих навчальних закладів і широкого кола шанувальників жанру духової музики.

The collection contains the results of research in the genre of wind music, combines different approaches of researchers to disclose the issues of history performance on wind instruments, creation of brass bands and prospects for their development, as well as teaching the methodic of performance on musical instruments. Submitted problematics and scientific articles contain useful information for teachers, students, undergraduates, graduate students and doctoral students of art universities, as well as for a wide range of fans of the brass music genre.

УДК 788 : 008 (063)

ББК 85.315.7

*За достовірність фактів, дат, назв тощо відповідають автори статей.**Погляди авторів можуть не збігатися з позицією редакційної колегії.*

© Рівненський державний гуманітарний університет, 2017

© Кафедра духових та ударних інструментів РДГУ, 2017

© Видавництво "Волинські береги", 2017

ISBN 978-966-416-489-1

З М І С Т

Апатський В.М. Нариси творчої діяльності професора Романа Вовка	7
Карп'як А.Я. Історичний огляд флейтового мистецтва українських земель до початку ХХ століття.....	15
Качмарчик В.П. Флейтова соната в «...прозорих класичних тонах».....	23
Богданов В.О., Богданова Л.Д. Ростислав Володимирович Геніка (14.10.1858 – 09.12.1942): портрет музиканта за маловідомими і новими документами.....	28
Павелків Р.В., Палаженко О.П. Психофізіологічні основи формування музично-виконавської діяльності учнів-духовиків у процесі навчання гри на духових інструментах.....	54
Круль П.Ф. Драматургія тембру мідних духових інструментів у оркестровій музиці ХІХ століття.....	57
Сверлюк Я.В. Історичні витоки західноєвропейської професійної музичної освіти	59
Скороходов В.П. Публичные выступления	63
Ничков Б.В. Функционирование музыкальных учебных заведений в Беларуси (начало ХІХ – до начала ХХ ст.)	66
Криштоф Камінський. Методика керування духовими камерними ансамблями в початковий період свого існування.....	73
Ян Романовський. Вплив історичних знань та виконавства на сучасне бачення музики, створеної композиторами Бароко.....	77
Вербець В.В. Структурна організація методичної компетентності майбутнього музиканта.....	80
Цюлюпа С.Д. Асоціація діячів духової музики в мистецькому житті Рівненщини	83
Марценюк Г.П. Проблеми формування виконавського апарату тромбоніста.....	99
Гишка І.С. Музично-акустичні та анатомо-фізіологічні засади звукотворчого процесу в мідних духових інструментах.....	104
Палаженко О.П. Педагогічні рекомендації щодо пристосування дихальної системи до умов гри на духових інструментах.....	109
Плохотнюк О.С. Специфіка підготовки учнів-духовиків до публічного виступу	112
Гайдабура О.Д. Синкопи естрадно-інструментального напрямку джаз-оркестрів м. Рівне.....	115
Терлецький М.М. Деякі поради молодим диригентам щодо ефективного настроювання духового оркестру.....	118

Сіончук О.В. Окремі особливості викладання джазу в Україні та США: порівняльний аналіз	122
Турчинский Б.Р. Сергей Накаряков «Венецианский карнавал»	126
Пастушок Т.В. Проблеми засвоєння метро-ритмічних навичок в учнів дитячих музичних шкіл.....	135
Димченко С.С., Димченко К.С. Секрети педагогічної майстерності Василя Темнюка	138
Закопець Л.М. Концертні жанри для гобоя у творчості українських композиторів	143
Дорожівський Р.Г. Розробка універсальної теорії диригентського ремесла – актуальне завдання ХХІ століття	146
Горбаль В.Я. Оркестр у інструментальних концертах Йоганна Адольфа Хассе	149
Столярчук Б.Й. Микола Невірковець – диригент, педагог.....	155
Максименко Д.П. Концерт для саксофону – сопрано з оркестром Андрія Ешпая в контексті становлення російської виконавської школи другої половини ХХ століття.....	158
Дзвінка Р.І. Ансамблеве саксофонове виконавство кінця ХХ – початок ХХІ століття	164
Старко В.Г. Значення та підготовка тростини при грі на фаготі.....	168
Малиновська Р.А. Генезис духового мистецтва України.....	173
Павленко О.Ф. Втілення рис неоромантизму у Концерті для флейти та симфонічного оркестру «Un Tout....» Євгена Станковича	178
Прокопович Т.Ю. Жанрово-стильова своєрідність ансамблів для дерев'яних духових інструментів Михайла Вериківського.....	182
Білас В.І. Явище мультиінструменталізму у творчості львівських виконавців-духовиків ...	187
Максименко Л.В. Фундаментальні основи виконавського процесу музиканта-саксофоніста: теорія та практичні рекомендації автора.....	192
Островський Ю.В., Островська О.Ю. Методика роботи з дитячим духовим оркестром.....	198
Відомості про авторів	205
Презентація новітніх, фахових навчально-методичних видань	208

УДК 78.036.9:37(477+(73)

Сіончук О.В.,
м. Рівне**ОКРЕМІ ОСОБЛИВОСТІ ВИКЛАДАННЯ ДЖАЗУ В УКРАЇНІ ТА США:
ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ**

Анотація. У статті порівнюються окремі аспекти естрадно-джазової освіти в Україні та за кордоном, зокрема в Сполучених Штатах Америки, для оптимізації методів підготовки фахівців цієї сфери музичного мистецтва. Автор доводить, що незаперечною умовою конкурентоздатності вітчизняної школи джазового мистецтва є залучення молодого покоління до світового освітнього музичного процесу за допомогою участі перспективної молоді у так званих літніх джазових школах та майстер-класах виконавців-гастролерів. У статті наведені приклади проведення практичних занять для закріплення теоретичних знань.

Ключові слова: джазова освіта, світовий освітній музичний процес, літні джазові школи, майстер-класи, методи навчання.

Annotation. The article compares some aspects estradno-jazz education in Ukraine and abroad, particularly in the United States of America, to optimize methods of training specialists in this sphere of music. The author argues that the condition undeniable competitive national school of jazz is to attract the younger generation to the music world educational process by participating in promising young jazz so-called summer schools and workshops performers. The article navodeni examples of workshops to consolidate the theoretical knowledge.

Key words: jazz education, world music education process, older jazz school master classes, teaching methods.

У зв'язку з формуванням соціально відповідальної та естетично вихованої особистості проблеми формування музичної культури молодого покоління, його соціальної адаптованості, творчих здібностей набувають неабиякого значення. Сьогодні музичне виховання потребує особливої організації спілкування молоді з сучасною музичною культурою, адже розвиток музичної культури, спрямований на активізацію творчих здібностей молодих людей, зокрема студентів, підвищення їх загальної культури, є досить складним процесом. Саме формування музичної культури студентів, як важливої і невід'ємної частини культури духовної і є головним завданням сучасної музичної педагогіки.

Виховна криза ще більше загострюється наявністю суперечностей між процесом самовиховання особистості і системою авторитарних впливів, націлених на єдині стандарти; потребами творчого розвитку і зниженням загальної культури молоді; наявністю у неї інтелектуальних потенцій та їх незатребуваністю суспільством; необхідністю створення інноваційної школи, яка має бути осередком розвитку демократії, особистісної свободи і відповідальності, діалогу і співробітництва, та консерватизмом змісту традиційних форм і методів виховання. Музичне мистецтво відіграє у цьому складному процесі колосальну роль, тому майбутньому педагогу необхідні ефективні методи і засоби впливу на юні душі сучасної молоді [1; 9].

Одним із шляхів вирішення окреслених завдань є опанування такого визначного мистецького явища як "джаз", оскільки трансформаційні зміни, що відбуваються у сучасному соціокультурному просторі, зумовили споживання широкого пласта цього популярного у молодіжному середовищі виду мистецтва, яке є інтонаційною основою всієї естрадної музики сучасності.

В Україні, крім розвитку професійного джазового виконавства, вивчення джазової музики включено до змісту загального музичного виховання, у процес інструментальної підготовки дитячих музичних шкіл, до програм з історії музичного мистецтва вищих педагогічних закладів освіти. Наукова, науково-популярна, мистецтвознавча та педагогічна література з джазової тематики представлена достатньо широко, але, на наш погляд, недостатньо розроблені методи впровадження джазу в навчальний процес українських вищих освітянських закладів. Можна стверджувати, що значущість популярної музики та джазу тільки зростає, і в цьому контексті важливими є порівняння окремих аспектів естрадно – джазової освіти в Україні та за кордоном, зокрема в США, для оптимізації методів підготовки фахівців цієї сфери музичного мистецтва.

У контексті академічної галузі зарубіжного фундаментального музикознавства дану проблему досліджували В. Хельвінг, У. Сарджент, І. Берендт, Л. Фезер, А. Азріль, Л. Остранскі, Л. Расмуссон, Ф. Дрігз, Х. Ланге, Д. Коукер, Д. Декстер та ін. Джазова тематика широко розробляється в ілюстрованих журналах, буклетах, мемуарах музикантів, оглядових статтях про джазових виконавців та їх концертні програми такими авторами як Т. Леман, Р. Братфіш. Коло довідникової та просвітницької літератури представлено іменами О. Блекстоуна, Д. Кенінгтона, Л. Мархасьова, А. і О. Медведєвих, Д. Мікера, Є.Овчиннікова. Означеною проблематикою займалися М. Стернс, В. Конен, Д. Колліер, Ю. Панасьє, багато інших істориків, журналістів, письменників, музикантів.

Вітчизняне музикознавство уособлюють В. Симоненко та В. Молотков. Методичні аспекти джазової виконавської майстерності висвітлені у працях Д. Пасса, П. Мартіно, В. Манілова, А. Бадьянова. В дослідженнях доводиться, що джазова музика ніколи не була масовою (можливо, за виключенням деяких періодів становлення джазу 30х років ХХ століття). Це музика меншості, від чого її значення не зменшується, а навпаки – потребує популяризації і вивчення. Адже, в інформаційному ХХІ столітті джазові передачі транслюються зрідка (на відміну від поп, рок, "блатної", реп музики тощо). Саме поняття джаз так і залишається незрозумілим для більшості української публіки. Відсутність класичних джазових шкіл і обмеженість надходження музичного матеріалу, інформації із-за кордону за часів холодної війни і протистояння Радянського Союзу і США, не дозволило джазу зайняти гідне місце у вітчизняній музичній культурі. Тільки останнім часом все більше джазової музичної літератури з'являється на культурному вітчизняному ринку. З приходом так званого "smooth jazz" (легкого, комерційного джазу) для великої аудиторії людей джазова музика стає більш зрозуміла, з'являється цілий пласт слухачів, який хоче слухати і вивчати джаз [1; 24].

Але, на жаль, власне "освітній" аспект цього процесу виявився дещо поза рамками праць зазначених дослідників. Окремі питання створення системи естрадно – джазової освіти висвітлював відомий в Україні музичний діяч сфери джазу Юхим Марков, зокрема, наголошуючи на відсутність потрібних методичних програм для музичних шкіл.

Щодо джазової освіти в Україні, то за часів Радянського Союзу та наявності "залізної завіси" між СРСР та Америкою джазова музика починаючи з 40-х років ХХ ст. була заборонена, що негативно позначилося і на її школі. Джаз зазнав гонінь не лише в Радянському Союзі – в країнах колишнього Союзу він отримав часткове офіційне визнання лише у 80-х роках ХХ ст.

Нині, коли Україна стала незалежною суверенною державною, яка прагне до європейської спільноти, джазова музика вивчається на джазових та естрадних відділеннях у дитячих музичних школах, в музичних училищах, консерваторіях. Професійну джазову освіту в Україні можна здобути у таких середніх спеціальних та вищих навчальних закладів як: Криворізьке музичне училище, Київське вище музичне училище імені Р.М. Глієра, Львівське музичне училище імені С.П. Людкевича, Одеське училище мистецтв і культури імені К.Ф. Данькевича, Харківське музичне училище імені Б.Лятошинського, Хмельницьке музичне училище імені В. Заремби, Черкаське музичне училище імені С. Гулака-Артемівського, Київська школа джазового і естрадного мистецтва "Арт Ліга", Донецька державна музична академія імені С.С. Прокоф'єва (на даний час, з метою забезпечення можливості студентам і викладачам продовжити навчання і роботу у вищих навчальних закладах на контрольованих територіях, Міністерство культури прийняло рішення про зміну місця знаходження Донецької державної музичної академії імені С.Прокоф'єва з міста Донецьк на місто Київ), Харківська державна академія культури, естрадно-джазова кафедра Харківського Державного Університету мистецтв імені Котляревського. Вінницьке училище культури і мистецтв ім. М.Д. Леонтовича Тульчинський філія Вінницького училища культури і мистецтв ім. М. Леонтовича, Волинське училище культури і мистецтв, Маріупольське музичне училище, Житомирське музичне училище ім. В.С.Косенка, Київський національний університет культури і мистецтв, Тернопільське музичне училище ім. С.А.Крушельницької.

На Львівщині складних джазових композицій навчають у Львівській державній музичній академії ім. М.В.Лисенка, Дрогобицькому музичному училищі ім. В.Барвінського та у Школі джазу та сучасної музики. Наразі, останній навчальний заклад єдиний у Західній Україні.(створений в 2011) Рівень підготовки дозволяє її учням брати участь в українських і міжнародних музичних фестивалях. У Львові – це "Альфа Джаз Фест", "Флюгери Львова" та Jazz bez LVIV. Викладачі крім використання досвіду відомої польської школи у Варшаві, застосовують методики американських шкіл[6].

В Сполучених Штатах Америки сучасний розмах джазова освіта набула до початку 80-х. Ось цифри 1980 року: "кредитні" (тобто значущі, що дають студентам зараховуються до кінці семестру і року "кредити" – окуляри або бали) джазові курси пропонували близько 500 коледжів; джаз в тій чи іншій формі вивчали понад півмільйона школярів і студентів; більше 70% з 30 тисяч американських середніх шкіл мали принаймні один шкільний джазовий ансамбль або оркестр; щоліта проводилося приблизно 300 літніх джазових програм ("таборів"); найважливішу роль стали грати студентські джазові фестивалі – в 1980-му їх було проведено близько 250, і в деяких з них брали участь до 200 ансамблів! Усвідомлення ролі джазового освіти росло не тільки на локальному рівні, а й на рівні штатів – до 1989 р половина всіх штатів США мала офіційні збірні шкільні джазові ансамблі штату, тоді як в 1970 – тільки два. Нарешті, якщо в 1972 р тільки 15 навчальних закладів в США мали право привласнювати ступінь бакалавра або магістра в області джазу, то до 1982 року їх кількість зросла до 72 (зараз 120). Програми джазових курсів розширилися: тепер вони включали вокал, техніку

репетиції, теорію джазу, джазову гармонію, виконавські стилі, виконавську практику, аранжування, імпровізацію і т.д. [5;17].

Тепер нікого не здивує той факт, що музична освіта в Америці є найбільш популярним напрямком серед абітурієнтів. Основною причиною є висока вірогідність працевлаштування. Спеціалісти з музичною освітою необхідні в усіх державних та приватних освітніх закладах. Основними напрямками музичної освіти вважаються сучасна музика, мюзикли, музичний бізнес та продюсування.

Найбільш відомими музичними навчальними закладами в Сполучених штатах Америки є Консерваторія Нової Англії в Бостоні, Манхетенська школа музики, а серед університетів – Університет Нової школи (Нью-Йорк), Джульярдська школа в Нью-Йорку (Juilliard School), Музичний коледж Берклі в Бостоні (Berklee College of Music), Кертісовий інститут музики у Філадельфії (Curtis Institute of Music), Північно – західний університет в Іллінойсі (Northwestern University), Індіанський університет в Блумінгтоні (Indiana University).

Очевидно, що при наявності такої кількості джазових виконавців, в країні систематично проводяться гучні джазові фестивалі. Головним джазовим фестивалем планети по праву вважається Нью Орлеанський джазовий конкурс-фестиваль – Governors Ball Music Festival (часто його назву скорочують до GovBall або Gov Ball NYC) проводиться щорічно на острові Рендалла – одному з наймальовничіших громадських міських парків Нью-Йорка, Музичний фестиваль Боннар в Манчестері, Джазовий фестиваль в Монтерей.

В Україні також проводяться дитячі джазові фестивалі та конкурси, такі як "Атлант-М" та "ДоДж Junior", які дають змогу молодому поколінню вдосконалювати свою майстерність, заявити про себе, поспілкуватися з визнаними майстрами, набутти практичного виконавського досвіду. Серед найпопулярніших фестивалів – міжнародний "Vinnytsia jazzfest", Alfa Jazz Fest (Альфа Джаз Фест) Львів, Koktebel Jazz Festival (Коктебель Джаз Фестиваль) Одеса, Чорноморськ, Art Jazz Cooperation (Джаз Фест в Рівному). Це Міжнародний джазовий марафон, який поєднує десятки міст, сотні музикантів з цілого світу, тисячі меломанів, безліч кілометрів та ще більше відтінків джазу у єдине свято музики і свободи), Міжнародний джазовий фестиваль "Єдність" Київ, "Джаз над морем" Скадовск, Джаз – фестиваль "Поділля-2016" Хмельницький, Черкаские джазовые дни. В Національному університеті водного господарства та природокористування вже традиційно проходить джаз марафон за участю найкращих колективів Рівненщини.

Але незаперечною умовою конкурентоздатності вітчизняної школи джазового мистецтва є залучення молодого покоління до світового освітнього музичного процесу. Варіантів є декілька. Перший – участь перспективної молоді у так званих літніх джазових школах. Останні широко практикуються в Польщі, Литві, Латвії і, звичайно, в США. Деякі з молодих українських виконавців брали участь у таких заходах, згодом із захопленням розповідаючи про надзвичайні враження від спілкування зі своїми іноземними колегами і світовими зірками джазової музики. У Львові стартує перша в Україні "Літня Джазова Школа".

3 липня 2011 року у м. Львів започаткувала свою діяльність "Літня Джазова Школа з Reikartz", де молоді музиканти мають змогу навчатися у майстрів джазу з Польщі та США. Викладати до них приїздять учасник колективів Michel Petruciani та Michel Camilo контрабасист Michael Bowie (США), чиказький барабанщик Frank Parker (США), джазовий вокаліст 2010 р. у Польщі Janusz Szrom, видатний польський піаніст та композитор Bogdan Holownia (Польща).

Окрім лекцій та майстер-класів, українські музиканти мають змогу вільно поспілкуватись та пограти на сейшенах із музикантами світового рівня. Досі навчання у форматі workshops для українських музикантів було доступним лише закордоном. Тепер "живе навчання" у майстрів стало можливим у найбільш джазовому місті країни – Львові [2;7].

Другий варіант – участь у майстер-класах виконавців-гастролерів. Досвід проведення таких уроків є, і його варто поглиблювати. Особливо це стосується навчальних закладів, які готують музикантів – джазменів та педагогів з джазу.

Цікавим в цьому напрямі є досвід США, де в університетах проводять майстер-класи не лише відомі виконавці, а й продюсери. Наприклад, до цієї роботи часто долучається продюсер і інженер Едді Креймер, який записував альбоми Джимі Хендрікса, Led Zeppelin, Rolling Stones та інших. За кілька тижнів до його приїзду оголошується прийом матеріалу для майстер-класу і організатори отримують сотні демо-плівок від студентів всіх відділень – композиції, виконавської майстерності і т.п. Серед усіх цих робіт вибирається комісією три-п'ять, серед яких Креймер, приїхавши, вибирає ту, яку спродюсує. Він приїжджає на три-чотири дні. У перший день він зустрічається з групою, і вони при ньому репетирують. Все це знімають відеооператори, і в сусідніх аудиторіях за всім процесом студенти спостерігають по телевізору. Едді остаточно відбирає пісню, разом з музикантами працює

над їх партіями, над аранжуванням. До речі, група повинна бути готова до такого випробування психологічно – адже всі їхні слабкості, всі помилки бачить велика і дуже упереджена аудиторія.

Другий день – запис. Вони проводять цілий день в студії, роблячи вихідні записи для кінцевого продукту. Якщо потрібно, то може бути ще один день запису – накладення (вокал, гітари, клавішні і т.п.). І в останній день – зведення записи і підведення підсумків. Таким чином, студенти отримують трьох-чотириденний досвід присутності при всіх стадіях звукозапису, від репетиції до виходу кінцевого продукту.

Інша справа – скажімо, майстер-класи Джима Андерсона, знаменитого нью-йоркського джазового звукоінженера. Це – типова "клініка", кілька годин, протягом яких він програє студентам записи (CD, DAT, DVD) в різних стилях і жанрах, зроблені ним на "Аватар" і інших кращих нью-йоркських студіях, і обговорює зі слухачами ідеї і технології, які були під час запису реалізовані і застосовані.

Як би там не було, але будь-який такий майстер-клас – унікальна можливість для студентів познайомитися з досвідом провідних фахівців галузі, і переоцінити ці можливості важко. До речі, вся ця еліта звукозаписної індустрії дуже любить приїжджати сюди – головним чином через ентузіазм, з яким студенти приймають їх приїзди. Єдина проблема з майстер-класами, як в Україні, так і в США – той факт, що не можна проводити їх занадто багато, щоб не страждала власне навчальна програма.

У вищих педагогічних та музичних навчальних закладах України джазова музика вивчається на заняттях з музичного інструменту та навчального курсу "Історія зарубіжної музики" [4; 39-40]. Метою вивчення курсу "Історія зарубіжної музики" є набуття музично-історичних, культурологічних знань розвитку музичного мистецтва, умінь їх педагогічної інтерпретації музикантом-педагогом в галузях освіти та культури. Основними завданнями курсу є формування мистецького світогляду, виховання естетичного смаку та відчуття стилю, вироблення професійного ставлення до певної музичної події, стильового чи жанрового явища, конкретного музичного твору, творчого доробку та діяльності певного композитора чи виконавця в контексті історико-культурологічного підходу, формування умінь об'єктивної оцінки мистецьких явищ минулого та сучасності, розвиток лекторських навичок, виховання аналітичного мислення, вироблення навичок наукової роботи.

Для поглиблення та уточнення знань, здобутих на лекціях і в процесі самостійної роботи, проводяться *практичні заняття*. Мета практичного заняття: закріпити знання про джаз як особливий пласт музичного мистецтва, про його жанрово-інтонаційні джерела, стилі та образ мислення. Завдання практичного заняття: – охарактеризувати основні жанрово-інтонаційні джерела джазу та основні джазові стилі; – прослідкувати еволюцію джазових стилів; – з'ясувати причини виникнення джазових стилів та прослідкувати роль персоналій в історії джазової думки; – виокремити характерні риси джазової музики.

Беручи до уваги специфіку, наприклад, кафедри духових та ударних інструментів, планом даного практичного заняття може бути наступне: 1. Письмове тест-опитування 2. Слухання і обговорення доповідей студентів 3. Музична вікторина 4. Аналіз творчості будь-якого видатного джазмена-трубача, або саксофоніста. [4; 27].

У Консерваторії Нової Англії (США), студент джазового відділення насамперед один рік займається сольфеджіо, два роки – класичної гармонією, і принаймні три семестри – історією західної класичної музики. Крім того, є і специфічно джазові курси: це історія джазу і по п'ять семестрів тренування слуху і джазової теорії (ці два курси тісно пов'язані). Взагалі, треба сказати, у нас особлива увага приділяється розвитку слуху, тренуванні слуху (ear training) – набагато більше, ніж в більшості інших музичних навчальних закладів. Студенти пишуть величезну кількість диктантів – гармонійних і мелодійних; вони дуже багато співають, причому це спів пов'язано з розвитком музичної пам'яті – вони повинні запам'ятовувати напам'ять складні мелодії і співати їх. [3;11].

Ну і, звичайно, особливу роль в навчанні займають індивідуальні заняття студентів з викладачем по своїй виконавській спеціальності. Я повинен особливо підкреслити, що це заняття з викладачем-джазменом, музикантом, у своїй власній професійній діяльності займаються саме джазом. Це якраз те, що відрізняє навчальну програму Консерваторії від програм багатьох американських університетів: навіть якщо у них є програми навчання джазовому виконавству, індивідуальні заняття з інструменту там проводить викладач-академіст, а не чинний джазмен, який там в основному проводить спільні заняття. Але це не означає, що студенти Консерваторії не можуть займатися з викладачем-академістом, якщо вони захочуть – і якщо відчувають бажання надалі грати і класику теж. Деякі трубачі, тромбоніст і піаністи (рідше – саксофоністи) так і роблять.

Джаз – це різновид музично-імпровізаційного мистецтва зі своїми характерними особливостями, такими як: імпровізація, свінговий ритм, різноманітні синкопи, блукаючий бас. Джаз є мистецтвом, що постійно розвивається та об'єднує в собі нові інтонації та ритмічні угруповання.

Основним підходом є індивідуальне, диференційоване ставлення до кожного студента (враховуючи його музичні здібності); опора на поєднання класичної та джазової школи гри; розвиток почуття ритму. Провідними методами та прийомами являються: асоціативні, інтерактивні, дистанційні методи, метод імпровізації; гра в ансамблі з учителем; усвідомлене вивчення музичного тексту, опора на теорію музики, аналіз засобів музичної виразності; образні порівняння музики з поза музичними явищами; слухання джазових п'єс у виконанні багатьох виконавців; вивчення учнем мелодії твору напам'ять та її проспівування; запам'ятовування та знаходження нот на гітарному грифі; вдумлива гра гам в кожній позиції, прагнення до свободи (а отже і до імпровізації); "вертикальне" (позиційне) вивчення гам; впевнене знання ладової структури музичного твору; запам'ятовування апікатурних моделей, гармонічних оборотів та мелодичних ліній.

Ефективне вивчення теми "Феномен джазової музики" у вищому педагогічному навчальному закладі базується на музикознавчих, історіографічних закономірностях мистецького явища джазової музики, забезпечується такими методами: словесні, наочно-слухові та наочно – зорові (розповідь, художня розповідь, ілюстрування, демонстрація, пояснення); практичні (творчі завдання, імпровізація, контрольні завдання, бесіда, дискусія, відвідування концертів джазової музики). Методами самостійної роботи студентів є творчо-пошукові, дослідницькі методи, які передбачають використання Інтернет-ресурсів та мультимедійних засобів, відео, аудіо музичного матеріалу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Викладання джазу: Методичні рекомендації / Укладачі – Буторін П.А., Дячук Н.І. – Полтава, 2009. – 78 с.
2. Гнидін І. Львів збирає музикантів // Експрес газета.– 2013.– 10 квітня.– С.7
3. Джазовое образование как оно есть: Консерватория Новой Англии // Полный джаз.– 2002.– Вып.24.– С.11.
4. Історія зарубіжної музики: Навчальна програма для студентів педагогічних університетів психолого-педагогічного факультету зі спеціальності 6.010103, 7.010103 "Музика. Педагогіка і методика середньої освіти. Психологія" / Укладач Н.І. Євстїгнеєва – Полтава: Видавництво ПДПУ імені В.Г. Короленка, 2008. – 57 с.
5. Мошков К. История джазового образования в США: Краткий обзор // Полный джаз. – 2002. – Вып. 22. – С.17.
6. В унікальній львівській школі джазу навчають і аматорів, і професіоналів [Електронний ресурс].– Режим доступу: http://zik.ua/news/2016/11/04/v_unikalniy_lvivskiy_shkoli_dzhazu_navchayut_i_amatoriv_i_profesionaliv_985531.



УДК 780.646.1

*Турчинский Б.Р.,
г.Петак-Тиква, Израиль*

СЕРГЕЙ НАКАРЯКОВ: "ВЕНЕЦИАНСКИЙ КАРНАВАЛ"

Самый востребованный трубач

Сергей Накаряков – молодой, но уже всемирно известный музыкант, называемый в прессе "Карузо трубы" или "Паганини трубы" за удивительный "голос" его инструмента. Накарякова назвал великий трубач современности Тимофей Докшицер "уникальным дарованием". "Сергей Накаряков играет на трубе так же легко, как большая часть из нас дышит", – написала о нем "San Fransisco Chronicle". Послушав игру 16-летнего Сергея Накарякова, один из лучших трубачей мира, француз Морис Андрэ сказал: "Я так не умею". Известный армянский композитор Александр Арутюнян дважды приглашал Накарякова на свои юбилеи – 85-летие и 90-летие, считая, что Сергей один из лучших исполнителей его концерта для трубы.

Не подражая никому

В своём интервью мне Сергей Накаряков сказал, что никогда никому не подражает, это один из его творческих принципов. И это очень правильно!

Не успел я "вывесить" анонс этого нашего интервью в Интернете, как получил массу откликов на творчество Накарякова от самых разных людей. Все они писали, что восхищены игрой Сергея, и позже я приведу некоторые из этих откликов. А пока – познакомимся поближе не столько с